

Dr@mnibus

Przybij piątkę koledze bez dłoni!

Cześć, jestem Zuzia!

Jestem spokojną i troszkę nieśmiałą dziewczynką. W szkole nie czuję się dobrze. Bardzo lubię wycieczki rowerowe za miasto, kocham przyrodę. Nie lubię miejsc, gdzie jest dużo obcych ludzi, głośnej muzyki, bananów. Mam autyzm.

Wraz z Junem, Tomkiem i Emmą chcemy podpowiedzieć Ci, jak się zachować wobec osób z autyzmem, zespołem Downa, niepełnosprawnością ruchową oraz różnymi innymi zaburzeniami. Zobacz nasze scenki, dowiesz się z nich, jak się zachować w konkretnych sytuacjach.

1.

Pamiętaj, że niepełnosprawności czasami nie widać.

Słabeusz!

Nie oceniaj i nie obrażaj. Pamiętaj, że niepełnosprawności czasami nie widać. Janek nie może dźwigać, bo ma dużą wadę wzroku. Wiesz, że osoby z dużą wadą wzroku nie mogą dźwigać ciężarów?

2.

Zwracaj się bezpośrednio do danej osoby.

A Tomek
zagra z nami?

Nie wiem, dlaczego
mnie o to pytasz?

Pamiętaj! Jeśli masz pytanie do osoby niepełnosprawnej, pytaj bezpośrednio tę osobę, a nie jej kolegów czy koleżanki. Osoba niepełnosprawna ma prawo decydować o sobie.

3. Nie oceniaj.

Patrz jaki niewychowany...

Co on tam mruczy?

Co się patrzycie?
Mam zespół Tourette'a.

Dlaczego tak macha rękami?

Pamiętaj! Każda niepełnosprawność jest inna. To, że dziecko zachowuje się na pozór niegrzecznie nie znaczy, że rodzice źle go wychowali - może ma zespół Tourette'a, może jest to spowodowane ADHD. Nawet jeśli czyjeś zachowanie wydaje Ci się "dziwne", nie oceniaj go i nie komentuj w niemiły sposób.

4.

Nie zakładaj, że ktoś czegoś nie potrafi zrobić.

A co ona zamierza tutaj robić?

Pamiętaj! Osoby niepełnosprawne radzą sobie świetnie w wielu sytuacjach. Nie zakładaj, że ktoś czegoś nie potrafi zrobić tylko dlatego, że nie ma ręki, nogi albo ma zespół Downa.

5.

Nie próbuj bawić się z psem przewodnikiem.

Pamiętaj! Dla psa to nie jest zwykły spacer, on pomaga osobie niewidomej w bezpiecznym dotarciu do celu. Zabawa może sprawić, że pies nie będzie wykonywał poleceń i pani spóźni się na ważne spotkanie.

6.

Zanim pomożesz, zapytaj.

Zanim pomożesz, zapytaj, czy możesz pomóc i w jaki sposób. Jeżeli osoba niewidoma poprosi Cię o pomoc, podaj jej rękę i idź obok. Nie obrażaj się, jeśli ktoś powie, że nie potrzebuje pomocy. Ty też nie zawsze chcesz, żeby ktoś Ci w czymś pomógł.

7.

Zaproponuj spokojniejsze miejsce.

Pamiętaj! Osoby z autyzmem mogą inaczej reagować na światło czy dźwięk. W niektórych sytuacjach mogą się źle się poczuć. Jeśli widzisz, że twój kolega lub koleżanka nie czuje się dobrze (na przykład zatyka uszy) zaproponuj, żeby przenieść się w spokojniejsze miejsce.

8.

Osoba niepełnosprawna też chce ładnie wyglądać, nie komentuj tego w niemiły sposób.

Osoba niepełnosprawna też chce ładnie wyglądać i nosić modne ubrania. Może się ubierać tak, jak lubi, tak samo jak Ty. Nie komentuj tego w niegrzeczny sposób. **Zawsze lepiej jest powiedzieć coś miłego.**

9.

Jeśli nie rozumiesz, poproś o powtórzenie lub pokazanie.

A htoe autodos?

Nie rozumiem,
co ta pani do mnie
mówi...

Jeśli ktoś mówi niewyraźnie, **poproś** o powtórzenie lub pokazanie.

10.

Zapytaj, w czym możesz pomóc.

Znowu nie umiem
zapiąć kurtki...

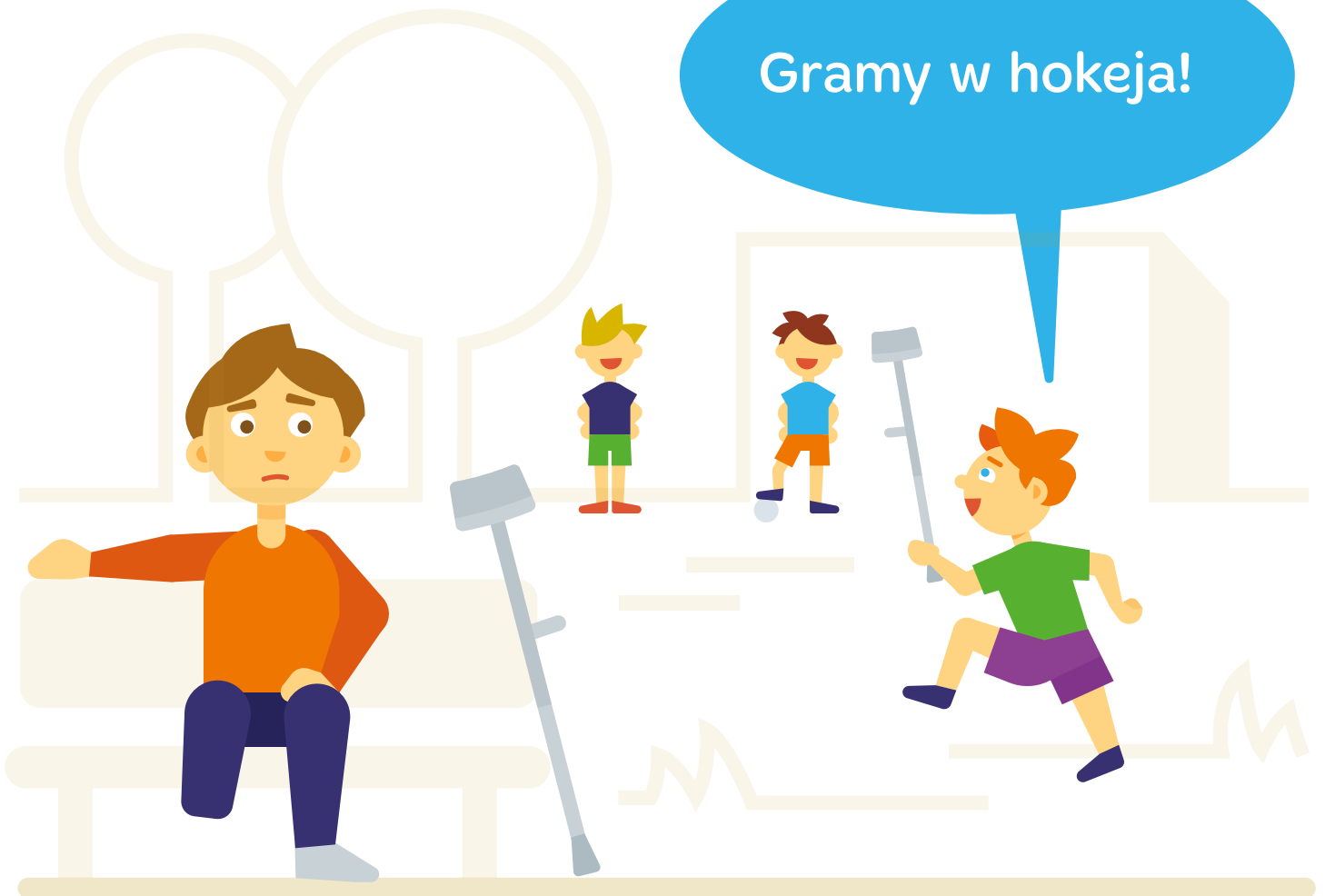

Jeśli widzisz, że ktoś potrzebuje pomocy,
zapytaj, czy możesz pomóc i w jaki sposób.

11.

Nie baw się wózkami ani laską.

Gramy w hokeja!

Nie dotykaj wózka ani rzeczy osobistych osoby niepełnosprawnej bez pytania.

Nie baw się nimi.

12.

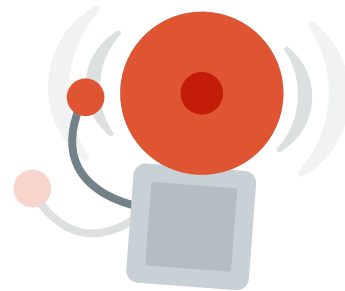
Nie obawiaj się, jeżeli osoba z autyzmem krzyczy.

Rrrrr!

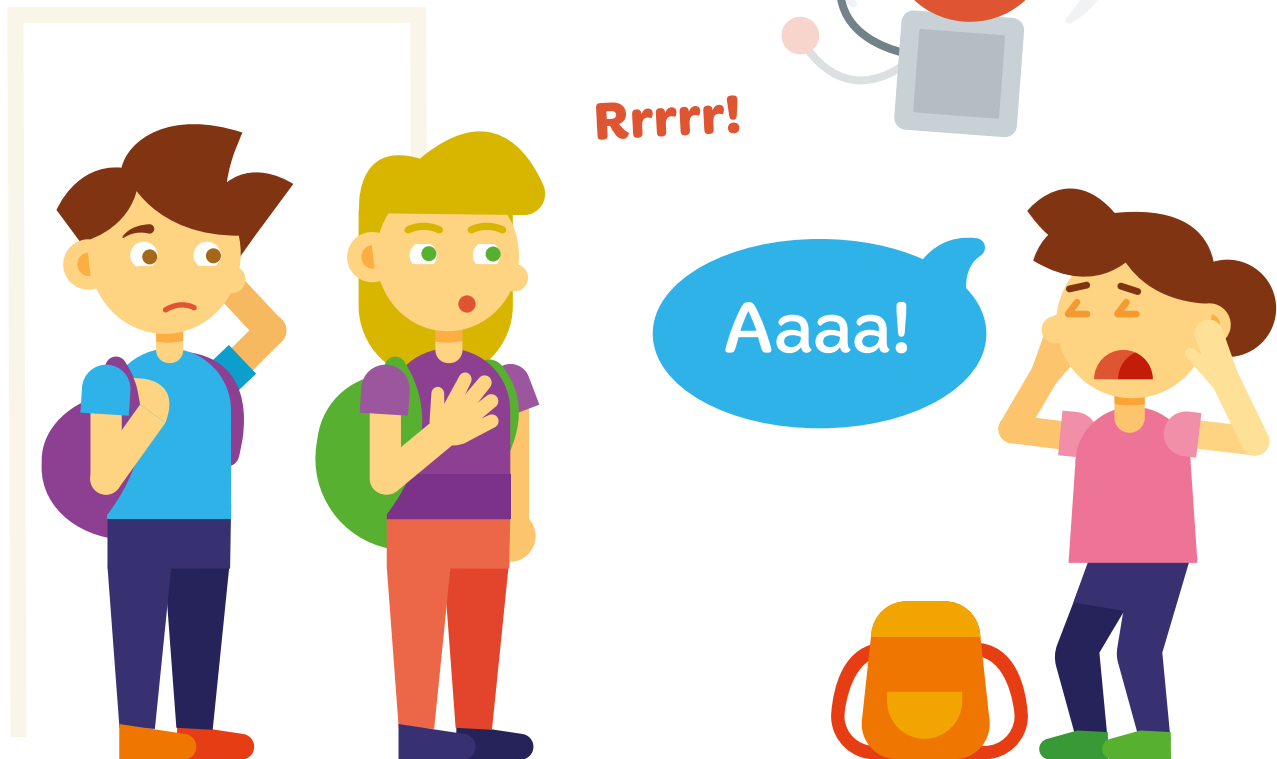
Dzyń!

Dzyń!

Rrrrr!

Aaaa!

Nie obawiaj się, jeżeli osoba z autyzmem krzyczy. Nie krzyczy na Ciebie. Krzyczy dlatego, że czuje się źle w danej sytuacji. Być może to miejsce jest dla niej za głośne lub jest w nim za dużo ludzi. Zaproponuj, żeby pójść w spokojniejsze miejsce.

13.

Spróbuj zrozumieć, że ktoś może potrzebować odpoczynku częściej niż Ty.

Janek wyjdzie na chwilę
zacerpnąć powietrza.

Pamiętaj, że niektóre osoby, żeby móc się uczyć, potrzebują więcej odpoczynku od pozostałych. Chwilowe wyjście z klasy pomaga im, żeby mogły dalej pracować podczas lekcji.

14.

Nie bój się podejść i porozmawiać.

Nie podejdem do niego, przeciez on ma ADHD, na pewno mnie uderzy.

Pamiętaj, że osoby z zaburzeniami zachowania i rozwoju potrzebują przyjaciół tak jak każdy inny. Nie bój się podejść, porozmawiać, zaproponuj wspólną zabawę. Nie zakładaj, że ta osoba będzie Ci chciała zrobić krzywdę.

15.

Nie decyduj za innych.

Ty Kasiu pewnie
nie chcesz iść, co?

W przyszłą środę idziemy
do teatru. Kto się wybiera?

Pozwól innym decydować o sobie, **nie zakładaj**,
że ktoś nie ma na coś ochoty tylko dlatego, że ma zespół Downa.

16.

Osoba niepełnosprawna nie jest małym dzieckiem, traktuj ją normalnie.

Zuzia, a może Ty chcesz się pobawić lalkami?

Jeśli któraś z Twoich koleżanek lub któryś kolega jest niepełnosprawny intelektualnie, nie myśl, że skoro trochę wolniej się rozwija, ma zainteresowania jak malutkie dziecko. **Pamiętaj, że osoby z zaburzeniami mają prawo spędzać czas w taki sam sposób jak my wszyscy.**

17.

Nie bój się mówić „do widzenia!” osobie niewidomej

Czy wypada powiedzieć
„do widzenia” ?

W kontakcie z osobą niewidomą, używaj zwyczajnych znanych zwrotów,
nie obawiaj się mówić: „Do widzenia” i „Do zobaczenia”.

18.

Niepełnosprawnością nie można się zarazić.

Nie będę się z nim siedzieć,
bo może będę miał tak
samo...

Nie obawiaj się osób niepełnosprawnych, zespół Downa, zespół Aspergera czy niepełnosprawność ruchowa to nie grypa, nie można się nimi zarazić.

19.

Warto mówić wprost.

Ej, a co jest z nią nie tak?

Milena ma autyzm, może jest tu dla niej za głośno.

O niepełnosprawności czy zaburzeniach **mów wprost**. Podpowiedz tym, którzy jeszcze nie wiedzą, jak się zachować i co powinni zrobić.

Cześć, jestem Jun!

Pewnie już wiesz doskonale, jak należy się zachować wobec kolegów i koleżanek z różnymi niepełnosprawnościami. Na koniec mam dla Ciebie kilka porad.

Pamiętaj!

Warto mówić wprost:

czyli np. “Pani ma chore nóżki”, “moja koleżanka ma autyzm”, “mam zespół Aspergera”. Nie używać słów: kaleka, inwalida, “sprawny inaczej”. Warto mówić “osoba niepełnosprawna”, “osoba z niepełnosprawnością”. Warto też mówić, że ktoś po prostu “chodzi o kulach”, “jeździ na wózku”, “nie widzi”, “nie słyszy” itp. – to neutralne, mądre określenia.

Warto pytać:

“Czy mogę Ci pomóc?”, “Jak mogę pomóc?”

Nie wolno oceniać, niektóre niepełnosprawności czy zaburzenia są niewidoczne.

Warto wiedzieć, że osoba niepełnosprawna też może mieć zły dzień lub gorszy humor, tak jak każdy z nas.

Dr@mnbu

Nowoczesne, multimedialne narzędzia wspierające terapię i edukację dzieci z zaburzeniami zachowania i rozwoju dostosowane do ich potrzeb oraz możliwości.

www.dromnibus.com

DrOmnibus Sp. z o.o.

30-037 Kraków,
al. Juliusza Słowackiego 10/5

tel. +48 530 315 761

kontakt@dromnibus.com

www.dromnibus.com

Kampania społeczna „Równi w różnorodności” 2016
www.dromnibus.com/kampania

P A T R O N A T

FUNDACJA HIPOTERAPIA –
NA RZECZ REHABILITACJI
DZIECI NIEPEŁNOSPRAWNYCH

interia MAM DZIECKO

P A R T N E R Z Y

hal•ziemia²

OŚRODEK TWÓRCZEJ EDUKACJI
GRUPA OTE KANGUR

